

Абасова Е. А.

(наук. кер. – асист. Харченко С.А.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА МУЗИЧНИЙ ТВІР: НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ

Охорона авторського права, перш за все, є одним зі способів стимулювання творчої діяльності, збагачення та поширення національної культурної спадщини. Згідно з Бернською конвенцією чим вище рівень охорони авторського права, тим більший стимул для авторів, а чим більша кількість інтелектуальних творів в країні, тим вище авторитет цієї країни [2]. Цілком об'єктивно можна судити про те, що кожен учасник інтелектуальної діяльності, окрім отримання винагороди (за продукт своєї діяльності), хоче бути повністю захищеним від посягань на його авторські права. Тому кожна держава встановлює норми авторського права відповідно до цілей, які вона ставить перед собою у цій сфері. Однак, незважаючи на відмінності, які існують між законодавствами різних країн, це не виключає можливості співробітництва між ними та взаємної охорони авторських прав їх громадян.

Право використання об'єкта авторського чи суміжних прав кваліфікується нормами Цивільного кодексу України та Закону України «Про авторське право і суміжні права» як право інтелектуальної власності.

Специфікою музичних творів є, здебільшого, їх багатоелементний склад. Музичні твори містять в собі кілька елементів (мелодію, гармонію, темп, ритм та ін.), які можуть самі виступати в якості самостійних об'єктів авторсько-правового захисту. Обов'язковими ознаками музичного твору як об'єкта авторського права є творчий характер, втілення в об'єктивну форму, можливість відтворення. Виходячи з цього музичний твір – це оригінальне поєднання звуків, яке є результатом творчої діяльності особи, виражене у будь-якій об'єктивній формі, що дозволяє його сприйняття третіми особами та відтворення будь-яким способом [1, с. 7].

Права на музичний твір належать його автору, на виконання – виконавцю, на фонограму – її виробнику. Класифікація суб'єктів майнових прав на музичний твір залежить від суб'єкта, творчою працею якого створено музичний твір.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єктами авторського права є автори творів, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права. Суб'єкти прав на музичний твір можна розділити на первинні і вторинні.

Ст. 435 Цивільного кодексу України встановлено, що автор твору є первинним суб'єктом авторського права. У автора твору авторське право виникає як сукупність немайнових (особистих) та майнових прав, що надаються йому законом. Вторинні суб'єкти прав на музичний твір – це особи, які набули право на музичний твір відповідно до договору чи закону [6, с. 153].

Передусім автору чи іншій особі, що має авторське право, належить виключне право на використання твору у будь-якій формі і в будь-який спосіб. Використання твору здійснюється лише за згодою автора, крім випадків правомірного використання твору без такої згоди, встановлених законодавством. Лише автор та його правонаступники мають право вчиняти самі або дозволяти іншим вчиняти певні дії, пов'язані з використанням твору.

Способи використання музичних творів можна поділити на три групи залежно від характеру об'єктивації твору:

Використання музичного твору із втіленням його у матеріальну форму. До нього відносяться: переклад, адаптація, аранжування та інші подібні зміни твору. Переробка музичного твору – це створення похідного твору шляхом будь-якої необмеженої переробки раніше існуючого музичного твору. Право на переробку належить самому автору. Він може видати дозвіл на її здійснення іншою особою. Переробка твору повинна бути оригінальною, тобто бути творчою.

Використання музичного твору із втіленням його у матеріальну форму також можливе шляхом його продажу, передавання в найм (оренду), прокат тощо. Це право суб'єкта авторського права найбільшим чином направлене на отримання прибутку.

Використання музичного твору без втілення його у матеріальну форму. До цього способу використання музичного твору належать публічне виконання та публічне сповіщення.

Публічне виконання – подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до звичайного кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час [5, с. 28].

Публічне сповіщення (доведення до загального відома) – передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань,

будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організації мовлення тощо, коли зазначена передача може бути прийнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути прийняті.

Використання твору як із наданням йому матеріальної форми так і без такого надання – змішаний характер використання. До цього способу використання належить опублікування (випуск у світ), відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі.

Право першого опублікування твору належить самому авторові. Тільки він має право вирішувати, чи готовий його твір до випуску в світ.

Винагорода, одержана автором чи іншою особою, яка має авторське право, є, по суті, винагородою за працю, вкладену у створення твору. Нормами Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначено три форми виплати винагороди за використання твору: 1) одноразовий (паушальний) платіж; 2) відрахування за кожний проданий примірник чи кожне використання твору (роялті); 3) комбіновані платежі. У видавничих та інших договорах, що побутують в українському музичному шоу-бізнесі, винагорода, як правило, встановлюється у формі комбінованих платежів, що передбачають виплату одноразового авансу та подальшої виплати роялті за кожний проданий примірник фонограми з виконанням музичного твору. Притому роялті не починає виплачуватися, доки не окуповується сума первісного авансу[3, с.123].

Розвиток національної творчості не має перспектив, якщо автору не гарантована авторська винагорода за його творчу працю. Тому охорона авторського права і суміжних прав передбачає не тільки виплату справедливої винагороди авторам, але й належний захист їхніх прав.

Відповідно до статті 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права», порушенням прав автора твору, що дає підстави для судового захисту є дії, що порушують немайнові та майнові права автора, піратство, плагіат, ввезення на територію України примірників твору без дозволу осіб, що володіють авторським правом, дії, які створюють загрозу порушення авторського права, дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права, підроблення, зміна або вилучення інформації про управління правами без дозволу була вилучена або змінена інформація про управління правами.

За порушення законодавства про авторські і суміжні права передбачено три види відповідальності: цивільно-правова (ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 431-432 Цивільного кодексу України), адміністративна (ст. 24, 51-2, Кодексу України про адміністративні правопорушення) та кримінальна (ст. 176 Кримінального кодексу України).

Цивільно-правова – найпоширеніша процедура вирішення спорів відносно прав автора на твір. Головна мета – не покарання порушника,

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

а відновлення прав і компенсування збитків. Найпоширенішою є вимога авторів про виплату їм грошової компенсації. Відповідно до п. 2 г) ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права», суд має право постановити рішення чи ухвалу про виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу [6, с. 159].

Адміністративно-правова процедура зводиться, переважно, до звернення особи, авторські права якої порушено, зі скаргою в Антимонопольний комітет України або інший відповідний компетентний орган, уповноважений розв'язувати дані питання. При цьому будь-яке рішення такого державного органа може бути потім оскаржено в судовому порядку [4, с. 10].

Таким чином, укладення договорів користувачами з авторами творів в особі організацій колективного управління буде з одної сторони, захистом від застосування до них будь-яких санкцій, передбачених вищезгаданими нормами, а з іншої сторони забезпечить матеріальну базу для розвитку вітчизняної культури. Підсумовуючи вищевикладене, важко переоцінити значення і роль авторського права для соціально-економічного прогресу суспільства. Сприяння інтелектуальній діяльності забезпечує досягнення високого рівня добробуту народу.

Література:

1. Беседіна Н. Музичний твір як окремий об'єкт авторського права: правова природа та способи використання / Н. Беседіна, Ю. Іськава // Юридична газета. – 2010. 13 кв. (№15) – С. 1, 7. – 20 кв. (№16) – С. 21.
2. Гущенко І. В. Міжнародно-правові механізми охорони та захисту авторських прав [Електронний ресурс] : Науково-практична Інтернет-конференція 14.05.2013 «Актуальна юриспруденція» / Гущенко Ігор Володимирович, Котеньова Олександра Володимирівна. – Режим доступу: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=529%3A130513-12&catid=67%3A2-0513&Itemid=83&lang=ru.
3. Калениченко П. А. Колективне управління майновими авторськими правами у музичному шоу-бізнесі України / П. А. Калениченко // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 1. – С. 118-124.
4. Кур'янов С. Неправомірне використання музичних творів суб'єктами господарювання / С. Кур'янов // Інтелектуальна власність. – 2008. – №5. С. 7-12.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ / Україна. Закони // Все про бухгалтерський облік. – 2009. – № 57. – 19 червня. – С. 26-47.
6. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями на 15 лютого 2011 року. – К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. – 308 с.